

Yttrande

Centerpartiet

2024-04-08

Ärendenummer SLK-2023-01124

Yttrande angående – Remiss från Kulturdepartementet - Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Centerpartiet ställer sig positiv till betänkandets grundidé om att fler ska ha tillgång till den offentligt finansierade kulturen. Vi värnar fortsatt principen att kultursamverkansmodellen ska ge utrymme för regionala variationer och prioriteringar samt bidra till en kulturpolitik närmare medborgarna. Den finns för att skapa förutsättningar för att stärka både lokal och regional kultur.

Det finns dock några områden som vi särskilt önskar lyfta som vi ser behöver tas med i det vidare arbetet för att nå målet om kultur i hela landet.

Finansieringen måste ha utrymme för utveckling

Finansieringen måste säkerställas och vara långsiktigt hållbar, men det måste också finnas rum för utveckling. De statliga bidragen får inte riskera att urholkas och regionerna bör fortsatt vara ansvariga för att fördela det statliga kulturstödet samt att ha ett helhetsperspektiv för att säkerställa den kulturella infrastrukturen i hela regionen.

Värna framtidens kulturliv

I förslaget finns en risk för att förändringar föreslås inom ramen, något som skulle påverka befintlig verksamhet inom kultursamverkansmodellen negativt då samma pengar måste räcka till fler och mer. Om målgruppen för samverkansmodellen ska kunna breddas samtidigt som kulturlivets befintliga infrastruktur värnas, behövs betydande ekonomiska tillskott till modellen.

Kultur som når hela Sverige

Det är nödvändigt att se till att alla inblandade får vara med och bestämma, och att resurserna delas ut på olika platser inom kommuner och regioner för att få invånare att engagera sig överallt. Om indexering och uppräknings av statlig ekonomi inte ligger som en garant för modellen, så kommer kultursamverkansmodellen att mista sin styrka och kostnaderna kommer att landa på regionerna.

Om ovan punkter inte ses över, kommer vi att se konsekvenser som slår på fasta kulturinstitutioner, de mindre kommunerna och det fria kulturlivet. För Centerpartiet är det viktigt att den fria kulturen är fortsatt stark och levande, samt att det är armlängds avstånd som fortsatt är själva grundprincipen i modellen. Dessutom är det av stor vikt att barns och ungas rätt till kultur bör poängteras än tydligare i utredningen – det är nästa generation som är vår framtid.

Civilsamhället och det fria kulturlivet behöver stå starka – var och en för sig.

I utredningen har man valt att inkludera både civilsamhället och det fria professionella kulturlivet under begreppet det fria kulturlivet. Sammanslagningen gagnar inte civilsamhället utan snarare osynliggör dessa aktörer än mer. Civilsamhället och det fria kulturlivet har dessutom olika utmaningar och behov även om vissa sammanfaller.

Generellt saknas konsekvensanalyser i utredningen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-16

Ärendenummer SLK-2023-01124

Handläggare

Nina Bergman, Christina Gustafsson

Telefon: 031-368 01 84, 031-368 03 08

E-post: fornamn.efternamn@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Kulturdepartementet - Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remiss av betänkandet Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Kulturdepartementet.

Sammanfattning

Remiss från kulturdepartementet gällande betänkandet Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), inkom 2023-12-15 till stadsledningskontoret. Kulturdepartementet har beviljat förlängd svarstid från 2024-03-27 till 2024-04-11.

Utredningen har genomfört en översyn av den nationella kultursamverkansmodellen, vilket inkluderar både finansiering och dialogformer. Utredningen ger förslag på hur en utvecklad modell kan bidra till ökad tillgång till kultur samt bredda deltagandet i kulturverksamhet i hela landet. Vidare pekar utredningen på ett antal kulturområden med statligt stöd som bör ingå i modellen samt lämnar nödvändiga författningsförslag.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningens ambition att stärka flernivåsamverkan och dialog mellan stat, regioner och kommuner. Förslagen lyfter den lokala nivåns betydelse och ger kommunerna större inflytande och ökade förutsättningar att driva utveckling av kultur i strategisk flernivåsamverkan. Stadsledningskontoret bedömer att förslagen ger kommunerna ökad rådighet över de samlade resurserna för kommunens kulturverksamheter. Vissa förslag behöver dock förtydligas och bearbetas ytterligare. I regeringens fortsatta arbete är det därför centralt att dialogen med kommunerna fortsätter.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Av utredningen framkommer att då förslagen är utformade med frivillighet som grund aktualiseras inte heller principen om att nya åligganden eller utökade uppgifter för kommuner och regioner ska finansieras av staten, den så kallade finansieringsprincipen. Utredningens bedömning är att de föreslagna förändringarna i stort innebär oförändrade kostnader totalt sett för stat, region och kommun.

Modellen innebär utökad flexibilitet och kommunal rådighet över statliga kulturanslag. Vissa kommuner kan ges möjlighet att fördela statsbidrag. Riktade statliga medel, exempelvis till folkbibliotek och kulturskola, kan på sikt föras över till kommuner att själva fördela genom kommunbidrag. Sannolikt kvalificerar sig Göteborgs Stad för detta, vilket kan komma att medföra administrativa kostnader för staden. Förslagen ger staden möjligheter att initiera kulturutveckling tillsammans med region och stat och stärker förutsättningarna för samverkan med andra kommuner, vilket kan bidra till ett mer effektivt arbete som når ut till fler.

Göteborgs muséer (Göteborgs konstmuseum, Röhsska muséet, Sjöfartsmuséet Akvariet och Göteborgs stadsmuseum) har Göteborgs Stad som huvudman och erhåller medel genom kultursamverkansmodellen. Verksamheten är den största kommunala museiorganisation i landet och med många utvecklingsprojekt. Direkt dialog med den statliga nivån, inte minst kring ekonomi, är en strategiskt viktig fråga.

Regeringen har beslutat att ta bort indexeringen av medlen inom kultursamverkansmodellen. Från och med 2024 upphör den tidigare uppräkningsanslaget för pris- och löneökningar, vilket innebär att modellen riskerar att urholkas ekonomiskt. Den problematik som regionerna i och med detta står inför är också en kommunal angelägenhet men kan bli än mer så när kommunerna ges möjlighet att fördela statsbidrag inom modellen. Önskad effekt av den reviderade kultursamverkansmodellen förutsätter både en indexering och ytterligare medel för att möjliggöra nya former av kulturlivsdriven samverkan. Likaså finns ett samband mellan ekonomiska resurser och modellens möjlighet att bidra både till att utveckla nya verksamheter samt behålla bärande kulturell infrastruktur i form av exempelvis lokala, regionala och nationella kulturinstitutioner.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Utredningens förslag stärker kommunernas roll. Genom att förflytta inflytande och medel till lägsta ändamålsenliga nivå ökar möjligheterna att anpassa kulturverksamheterna utifrån lokala förutsättningar. I vilken utsträckning det fria kulturlivet kommer påverkas av den reformerade kultursamverkansmodellen är svårt att avgöra. Staden behöver genom arbetet inom modellen inta en förutsättningsskapande position för det lokala fria kulturlivet.

Utredningens förslag syftar till att öka tillgången till kultur och skapa ett bredare kulturdeltagande i hela landet. Förslagen kan stärka kulturens förutsättningar att skapa möjligheter till exempelvis gemenskap, upplevelser, skapande och reflektion.

Bilagor

1. Sammanfattning av remiss Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)
2. Kulturnämndens handlingar 2024-02-26 § 56
3. Förslag till yttrande till Kulturdepartementet

Ärendet

Ärendet gällande remissyttrande över Kulturdepartementets betänkande Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58) inkom 2023-12-15 till stadsledningskontoret för yttrande. Stadsledningskontoret har beviljats förlängd svarstid från 2024-03-27 till 2024-04-11.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av kultursamverkansmodellen för kultur i hela landet. I september 2023 överlämnades utredningens betänkande Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58).

Utredningens uppdrag var att se över nuvarande kultursamverkansmodell som infördes 2011-2013. Modellen är ett system för samverkan mellan i första hand stat och regioner, men även mellan regionerna, kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna. Utredningen har genomfört en översyn av det samlade samverkanssystemet, både finansieringsdelarna och dialogformerna. Utredningen föreslår hur en reviderad modell kan bidra till ökad tillgång till kultur, bredda deltagandet i kulturverksamhet i hela landet, vilka statligt stödda områden som bör ingå i modellen samt lämnar nödvändiga författningsförslag.

Under utredningen genomfördes samråd och dialog med statliga myndigheter, regioner, kommuner, andra offentliga aktörer samt representanter för professionella kulturskapare och civilsamhället. Göteborgs Stads kulturförvaltning har givits möjlighet att lämna synpunkter under utredningens gång. Kulturförvaltningens direktör har även ingått i regeringens expertgrupp som representant för det kommunala perspektivet.

Skapa förutsättningar för utveckling med en ny lag

I syfte att minska den statliga detaljstyrningen och skapa förutsättningar för jämlik samverkan samt göra det möjligt även för kommunerna att fördela statsbidrag, föreslås en ny lag om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. I stället för den relativt detaljerade styrning som ryms i dagens system, till exempel med löpande uppföljning av regionala kulturplaner, skapas på så sätt långsiktigt stabila förutsättningar som ger berörda parter stor frihet att arbeta med utveckling inom områden de själva bedömer som prioriterade.

I lagen anges att det övergripande ändamålet med samverkan är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet. Vidare att samverkan ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt konstnärlig kvalitet och förnyelse.

Öppna för nya konst- och kulturområden

För att betydelsefulla kulturområden, som gestaltad livsmiljö, ska kunna främjas på ett effektivt sätt är det viktigt att de kan stödjas inom ramen för ett reformerat samverkanssystem. Utredningen föreslår därför att det beskrivs i mer generella termer än i dag till vilka konst- och kulturområden statsbidrag kan fördelas samt att det införs en möjlighet att även fördela medel till helt nya områden om parterna är överens om det. Förslaget innebär även att statliga myndigheter ska medverka i beredningen av samverkansförslag, oavsett område. Statens kulturråd bör vara ansvarig för att hålla samman beredningsprocessen.

Förenkla planerna och fördelningen av statsbidraget

Utredningen bedömer att det nuvarande systemet medför onödigt omfattande administration och föreslår därför att staten enbart ska efterfråga planer som innefattar faktisk verksamhet som en region, eller de i regionen belägna kommunerna, vill driva i samverkan med staten. Statsbidraget till etablerad kulturverksamhet i regional eller kommunal regi bör kunna decentraliseras ytterligare och i större utsträckning fördelas utifrån historiska nyckeltal för att svara upp mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av landets kulturella infrastruktur. Staten bör framöver mer koncentrerat kunna utvärdera effekterna av samverkansarbetet med längre intervall.

Ställ krav på respekt för konstens frihet

I lagen om samverkan föreslås att det anges vissa villkor för fördelningen av statsbidrag till kulturverksamhet, bland annat ska den konstnärliga friheten respekteras. Med konstnärlig frihet avses att kulturellt skapande och kreativa processer ska fredas från politisk styrning. Enligt förslaget får den region eller kommun som väljer att fördela statsbidrag ett särskilt ansvar att dokumentera hur detta gjorts.

Samla bidragen till kommunerna och stöd till samverkan

Utredningen påvisar att många kommuner har svårt att hantera mängden riktade statsbidrag till olika, ofta relativt snävt definierade områden och att detta även gäller på kulturområdet, med särskilda ansökningsprocesser för stöd till bland annat skolan, kulturskolan och kommunal biblioteksverksamhet.

Utredningen föreslår därför att det initieras en process för att på sikt samla de riktade statsbidragen som i dag finns hos Kulturrådet i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun.

Behovsanpassa dialogformerna

Utredningen lyfter fram vikten av att dialogen mellan olika parter vidareutvecklas så att alla röster kan höras utan alltför omfattande mötesverksamhet. På regional och lokal nivå bör det enligt utredningen huvudsakligen vara upp till respektive region eller kommun att organisera kulturpolitiska diskussioner på det sätt som bedöms mest funktionellt även om det i vissa fall är rimligt att kräva samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna. På nationell nivå bör dialogen förändras genom att större fokus läggs på politiska överläggningar än i dag, till vilka även ett urval kommuner framöver bör bjudas in. Statens kulturråd pekas ut som ansvarig myndighet för att främja samverkan samt ges i uppdrag att bereda utvecklings- och samverkansprojekt med alla andra berörda statliga myndigheter och nationella institutioner, oavsett verksamhetsområde.

Kultursamhällets fortsatta reformbehov

Utredningen föreslår en att det görs en översyn av de så kallade skönhetsparagraferna i plan- och bygglagen för att tydliggöra värdet av estetiska perspektiv i stadsplaneringen. I sammanhanget föreslås även regleringen av den så kallade enprocentregeln uppmärksammas och det bör belysas hur användandet av kommunala arkitekturpolicier kan främjas. Utredningen bedömer vidare att det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering samt att de estetiska ämnena i grundskolan och gymnasiet bör tillmätas större vikt än i dag. Staten bör även se över hur olika stöd- och regelsystem påverkar möjligheterna för personer med funktionshinder att vara verksamma som kulturskapare, även professionellt.

Remisskonferens

Stadsledningskontoret har deltagit i Sveriges Kommuners och Regioners (SKR) remisskonferens. Vid konferensen lyfte SKR nedanstående övergripande utvecklingsområden. På remisskonferensen framhölls bland annat kommunernas betydelse på kulturområdet och att utredningens förslag bidrar till mer jämbördiga relationer mellan stat, regioner och kommuner. På konferensen lyftes också värdet av att ge utrymme för regionala variationer och prioriteringar. Vidare framhölls vikten av en långsiktigt hållbar statlig bidragsgivning samt större flexibilitet kring hur de statliga medlen får användas.

Angränsande ärenden på stadsledningskontoret

Remiss från kulturdepartementet Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft, återstart för kulturen (SOU 2021:77), dnr 1379/21

Av Göteborgs Stads yttrande framkom att staden välkomnar en utredning kring hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas. Staden lyfte att dialog och samverkan mellan stat, region och kommun behöver stärkas, i synnerhet avseende dialogen med storstadskommunerna. Staden framförde önskemål om en utvecklad modell som kan tillvarata storstädernas innovationskraft, kompetens och potential.

Remiss från Kulturdepartementet – Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop – framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen (Ds 2017:8), dnr 0691/17

Av kulturdepartementets promemoria framkommer att kultursamverkansmodellen har inneburit att stora kommuner, som står för en ansenlig del av finansieringen av kultur, har fått minskat inflytande. För att komma till rätta med detta föreslog Göteborgs Stad att även storstadskommuner ska ingå i den utvecklade dialogen mellan politiska företrädare på nationell och regional nivå. Göteborgs Stad efterfrågade en utveckling av samverkan mellan region och kommuner och lyfte behovet av att förtydliga roller och metoder.

Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar, SLK-2021-01452

Enprocentsregeln har tillämpats i Göteborg sedan 2013. Kommunfullmäktige beslutade 2023-10-12 §10 om ett styrande dokument i form av en regel, Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar, för att ytterligare stärka och säkerställa tillämpningen av enprocentsregeln.

Sammanfattning av synpunkter från stadens nämnder och bolag

Stadsledningskontoret har skickat betänkandet för yttrande till kulturnämnden, grundskolenämnden samt styrelserna för Göteborgs Stadsteater AB samt Business Region Göteborg AB (BRG). Remissen har även skickats för kännedom och eventuellt yttrande till styrelsen för HIGAB AB som avstått från att lämna yttrande.

Nedan följer en sammanfattning av de synpunkter som inkommit från stadens remissinstanser. Samtliga yttranden återfinns i sin helhet på stadsledningskontoret.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden ser positivt på att lagförslaget förtydligar kravet på samverkan mellan kommun, region och stat. För att eleverna ska få tillgång till kulturupplevelser och möjlighet till eget skapande krävs samverkan mellan kommun och region. För större kommuner krävs även samverkan inom kommunen.

Grundskolenämnden saknar generellt ett barnrättsperspektiv i utredningen. Nämnden menar att det vid fördelning av statsbidrag bör ställas krav att det barnrättsliga perspektivet ska formuleras i kultursamverkansplanen och att region och kommun ska ange hur de kulturverksamheter som statsbidrag till görs tillgängliga för barn och unga.

Nämnden ser utifrån ett administrativt och långsiktigt perspektiv positivt på att samla nuvarande riktade statsbidrag inom kulturområdet. Utredningens förslag innebär förenklad uppföljning och återrapportering, vilket nämnden bedömer som eftersträvansvärt. Nämnden ser dock en risk för bortprioritering av icke lagstadgad verksamhet. Utredningen visar på en trend där regioner och kommuner över tid stått för en ökad andel av kostnader inom kulturområdet. Mot den bakgrunden ser grundskolenämnden en risk att den statliga finansieringen fortsätter att minska. Grundskolenämnden anser att beräkning av ett framtida samlat sektorsbidrag bör indexuppräknas och inte enbart bygga på historiska nyckeltal.

I riksdagens kulturpolitiska mål, FN:s Barnkonvention och läroplan (Lgr22) framgår att skolan är en viktig arena där elever får möta och utöva kultur. Nämndens bedömning är att ingen ytterligare styrning behövs. Även skolans kompensatoriska uppdrag finns redan idag beskrivet i skollagen, där det ingår att skapa förutsättningar för alla elever att nå målen med utbildningen. Grundskolenämnden menar att fokus behöver läggas på att följa upp redan befintliga uppdrag och mål, i stället för att införa fler lager av styrning.

Avseende utredningens bedömning att de estetiska ämnena i grundskolan och gymnasiet bör tillmätas större vikt, menar grundskolenämnden att frågan kräver fördjupad analys med utgångspunkt från olika forskningsperspektiv. Rimligtvis hör frågan hemma hos Utbildningsdepartementet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden välkomnar utredningens förslag om att utveckla kultursamverkansmodellen för att förbättra samarbetet mellan stat, regioner och kommuner inom kulturområdet. Nämnden är positiv till en mer balanserad modell med ny lag för samverkan, stärkt roll för kommunerna i fördelningen av statsbidrag samt nya former för dialog som kan anpassas efter lokala förhållanden och behov. Nämnden önskar förtydliganden kring vissa delar av förslaget, exempelvis fördelning av statsbidrag och konstnärlig frihet. För att få önskad effekt av den föreslagna modellen menar nämnden att det krävs både en fortsatt indexering samt medel för att möjliggöra nya former av kulturlivsdriven samverkan.

Kulturnämndens yttrande återfinns i sin helhet i bilaga 2.

Göteborgs Stadsteater AB

Göteborgs Stadsteater AB bedömer att förslagen innebär att stadens kulturförvaltning kan få ett större inflytande över den statliga finansieringen. Stadsteaterns styrelse ser positivt på ambitionen att minska statlig detaljstyrning och administration. Utredningens förslag bedöms förstärka det eftersträvade ”armlängds avstånd” samt den konstnärliga friheten. Genom ett mer strukturerat samarbete om kulturfrågor på regional och lokal politisk nivå ser stadsteatern möjlighet att utveckla ett större kontaktnät för stadens kulturpolitiker. Stadsteatern framhåller även vikten av samarbete på tjänstepersonsnivå för att säkerställa nödvändig sakkompetens. Teatern ser möjligheter att med Kulturrådets hjälp utöka de internationella kontakterna.

Business Region Göteborg AB

Business Region Göteborg ställer sig positivt till betänkandet men ser en risk att förslagen medför en ökad administrativ börda för kommunerna. Förslagen kan bidra till att stärka kulturens roll som en drivkraft för hållbar tillväxt och innovation, och till att skapa ett mer varierat, tillgängligt och kvalitativt kulturutbud för invånarna. Betänkandets förslag kan också främja den kulturella mångfalden, jämlikheten och dialogen i regionen. Förslagen kan dock riskera att missgynna lokala kulturella och kreativa näringar, om de inte får tillräckligt med stöd från de kulturpolitiska aktörerna.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret välkomnar utredningens ansats att utveckla och stärka samverkan och dialog mellan stat, regioner och kommuner. Kontoret instämmer i utredningens behovsanalys och konstaterar att Göteborgs Stad under lång tid efterfrågat en utveckling av nuvarande kultursamverkansmodell. Utredningens förslag är väl motiverade och betonar den lokala nivåns betydelse för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. En av de största förändringarna i den utvecklade kultursamverkansmodellen är att kommunerna genom föreslagen lag får en given plats i modellen både i samverkan och genom möjligheten att fördela statsbidrag. Detta går väl i linje med ansatsen att beslut bör fattas så nära invånarna som möjligt på lägsta ändamålsenliga nivå. Det är av stor vikt att kommuner med olika karaktär och storlek i hela landet ska kunna medverka utifrån sina förutsättningar. Stadsledningskontoret ser att det är viktigt att värna lokala och regionala perspektiv. Då kommunerna ansvarar för en betydande del av den offentliga kulturfinansieringen är det rimligt att de får en tydligare roll i kultursamverkansmodellen. I linje med de synpunkter som inkommit från stadens remissinstanser och vad som framkommit på SKR:s remisskonferens bedömer stadsledningskontoret att den föreslagna samverkansmodellen medför ökat inflytande för landets kommuner, i synnerhet storstadskommunerna.

Stadsledningskontoret ser positivt på de föreslagna kultursamverkansplanerna, vilka i kontrast till de ofta allmänt hållna regionala kulturplanerna fokuserar på konkreta insatser. Kontoret ser dock en risk att den långsiktiga politiska styrningen i dagens regionala kulturplaner ersätts av en mer kortsiktig politisk styrning. Kontoret bedömer dock att fördelarna överväger och ser att kultursamverkansplanerna kan bidra till utveckling. Planerna kan bidra till att skapa en mer jämbördig dialog mellan parter, även om frågor kring mandat och roller behöver tydliggöras ytterligare. Stadsledningskontoret välkomnar att statliga myndigheter föreslås medverka mer aktivt i planering och genomförande av kultursamverkansplaner. Vidare ser stadsledningskontoret positivt på att kommuner ges representation på tjänstepersonsnivå i kontakten med statliga myndigheter samt på politisk nivå i samverkan med kulturdepartementet.

Stadsledningskontoret välkomnar att de större kommunerna föreslås jämföras med regioner. En direkt dialog med den statliga nivån är strategiskt viktig för storstadskommunerna, särskilt kopplat till ekonomi. Ett exempel är Göteborgs museer som har Göteborgs Stad som huvudman och är landets största kommunala museiorganisation. Dock vill stadsledningskontoret uppmärksamma att utredningen visar på en trend där regioner och kommuner över tid stått för en ökad andel av kostnader inom kulturområdet. Stadsledningskontoret vill understryka att det finns en risk att den statliga finansieringen fortsätter att minska. Stadsledningskontoret bedömer att den föreslagna anslagsstrukturen riskerar urholka medlen jämfört med indexering.

Ett sakanslag som ska tas ur regeringens utrymme för de offentliga utgifterna blir en förhandlingsfråga. Stadsledningskontoret menar att det snarare krävs ytterligare medel för att få ut en maximal effekt av modellen.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens skrivning om kommunernas utmaningar att hantera riktade statsbidrag. Riktade bidrag gör det svårt för kommuner att planera och styra sina verksamheter. Kontoret välkomnar förslaget att samla de riktade statsbidrag som i dag finns hos Kulturrådet i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun. Förslagen bedöms ge kommunerna större rådighet över de samlade resurserna för kommunal kulturverksamhet. Den föreslagna lagen möjliggör kommunöverskridande samarbeten vilket är en betydelsefull möjlighet.

Respekt för den konstnärliga friheten föreslås utgöra ett lagreglerat krav för att kommuner och regioner ska få fördela statsbidrag. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens slutsats att den föreslagna lagen inte bör föreskriva en viss form för hur oberoendet ska säkras utan att det lämnas åt dem som fördelar statliga bidrag att utarbeta och beskriva hur det ska ske. Stadsledningskontoret ser möjliga svårigheter med att använda begreppet ”konstnärlig frihet” i den nya lagen, då det riskerar att leda till olika tolkningar.

Förslagen öppnar upp för nya kulturyttringar, vilket stadsledningskontoret bedömer bidrar till att främja ett kulturliv i utveckling. Stadsledningskontoret anser att det är positivt med breddningen av konstformer men att kravet på professionalism innebär en begränsning som kan drabba det fria kulturlivet och amatörkulturutövarnas förutsättningar. Avsikt och konsekvens av förslagens krav på professionalism behöver analyseras och förtydligas.

Förslagen syftar till att uppnå administrativa förenklingar och minskad detaljstyrning från statens sida. Av utredningen framkommer att statens uppföljning bör inriktas på att mer selektivt utvärdera effekterna av arbetet med längre intervall. Stadsledningskontoret bedömer att det i grunden är positivt men ser en risk för ökad administration inom kommunerna.

Stadsledningskontoret ser att det skulle vara önskvärt med ett tydligare barnrättsperspektiv. Vidare menar stadsledningskontoret att det inte behövs ytterligare nationell styrning avseende kulturell orientering i skolan då uppdraget redan idag finns beskrivet i läroplan och skollag. Avseende utredningens bedömning att tillmäta de estetiska ämnena i grund- och gymnasieskolan större vikt bedömer stadsledningskontoret att frågan kräver vidare analys av utbildningsdepartementet.

Stadsledningskontoret föreslår att kulturnämndens yttrande, som mer utförligt kommenterar utredningens förslag, bifogas till stadens yttrande. Avslutningsvis vill stadsledningskontoret lyfta vikten av att kommande förändringar från statligt håll görs i dialog med SKR och i samråd med kommuner och regioner.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning

Titeln på denna utredning är kultursamhället och en bärande tanke är att de förslag vi lämnar ska öppna för en utveckling där kulturen på ett annat sätt än i dag genomsyrar stora delar av samhällsverksamheten. Fler måste få möjlighet att ta del av en större mångfald av kulturyttringar än i dag. Kulturens ekologi är stadd i förändring och kulturpolitiken måste ge utrymme för denna dynamiska utveckling.

Den reformstrategi vi föreslår består i att på kulturområdet öppna för friare samverkansformer mellan de olika offentliga nivåerna, med ett mer jämställt förhållande mellan stat, region och kommun. Vi föreslår inte en drastisk omläggning av det sätt som parterna i dag samverkar på. Men ska vi nå målet att kulturen verkligen får ett bredare genomslag i samhället måste systemet tydligare inkludera kulturverksamhet framför allt i landets kommuner. Samtidigt bör regionernas roll som samordnande instans tydliggöras och stärkas.

Eftersom vi fokuserar på övergripande samverkansformer och att skapa goda förutsättningar för långsiktig utveckling, kan det förutsättas att effekterna av våra förslag inte kommer att bli omvälvande på kort sikt. Förslagen innebär att vägen svänger av lite grand men det blir ingen revolution. Däremot kan förändringarna på sikt bli stora; en revolution i små steg om man så vill. Och om det blir fallet beror det inte på centrala direktiv utan på att det föreslagna systemet främjar nya initiativ som tas lokalt och regionalt samt skapar bättre förutsättningar för att utveckla dessa i samverkan.

För att uppnå ett mer dynamiskt system än i dag föreslår vi ett antal reformer i syfte att vidareutveckla den nuvarande kultursamverkansmodellen. Avsikten är att ta tillvara det som fungerat bra men också att vidga modellen så att den ger större utrymme för utveckling och samarbete på nya områden. Genomgående syftar våra förslag till att uppnå administrativa förenklingar och minskad detaljstyrning från statens sida. I öppenheten ligger möjligheter till initia-

tiv som definitionsmässigt innebär att allt inte kommer att bli lika i hela landet. Styrkan med detta är dock att lyckade insatser i en region eller kommun kan stimulera till efterföljd i andra delar av landet.

Skapa förutsättningar för utveckling med en ny lag

I syfte att minska den statliga detaljstyrningen och skapa förutsättningar för jämlik samverkan samt göra det möjligt även för kommunerna att fördela statsbidrag, föreslår vi att det införs en ny lag om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. I stället för den relativt detaljerade styrning som ryms i dagens system – till exempel med löpande uppföljning av regionala kulturplaner – skapas på så sätt långsiktigt stabila förutsättningar som ger berörda parter stor frihet att arbeta med utveckling inom områden de själva bedömer är prioriterade.

I lagen anges, i linje med dagens nationella kulturpolitiska mål, att det övergripande ändamålet med samverkan är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet. Vidare att samverkan ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt konstnärlig kvalitet och förnyelse.

Öppna för nya konst- och kulturområden

För att betydelsefulla kulturområden, som gestaltad livsmiljö, ska kunna främjas på ett effektivt sätt är det viktigt att de kan stödjas inom ramen för ett reformerat samverkanssystem. Vi föreslår därför att det beskrivs i mer generella termer än i dag till vilka konst- och kulturområden statsbidrag kan fördelas samt att det införs en möjlighet att även fördela medel till helt nya områden om parterna är överens om det.

I den lag vi föreslår anges även att statliga myndigheter ska medverka i beredningen av samverkansförslag, oavsett område. Myndigheten Statens kulturråd bör vara ansvarig för att hålla samman denna beredningsprocess.

Förenkla planerna och fördelningen av statsbidraget

Enligt vår bedömning innebär det nuvarande systemet med krav på regionala kulturplaner, utan direkt koppling till medelsfördelning, samt relativt omfattande årliga äskanden och löpande uppföljning en administrativ börda som är onödigt stor. Därför föreslår vi bland annat att staten enbart ska efterfråga planer som innefattar faktisk verksamhet som en region, eller de i regionen belägna kommunerna, vill driva i samverkan med staten.

Statsbidraget till etablerad kulturverksamhet i regional eller kommunal regi bör samtidigt kunna decentraliseras ytterligare och i större utsträckning fördelas utifrån historiska nyckeltal för att svara upp mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av landets kulturella infrastruktur. Snarare än att löpande bedöma strategiska planer av politisk karaktär eller allmänna medelsäskanden bör en viktigare uppgift för staten framöver vara att mer koncentrerat utvärdera effekterna av samverkansarbetet med längre intervall.

Ställ krav på respekt för konstens frihet

Om statsbidrag ska kunna fördelas utan detaljkrav eller omfattande uppföljning innebär detta också att alla måste ta ansvar för att medlen används på ett ansvarsfullt sätt.

I lagen om samverkan föreslår vi därför att det anges vissa villkor för fördelningen av statsbidrag till kulturverksamhet, bland annat att den konstnärliga friheten ska respekteras. Med konstnärlig frihet avses att kulturellt skapande och kreativa processer ska fredas från politisk styrning. Enligt förslaget får den region eller kommun som väljer att fördela statsbidrag ett särskilt ansvar att dokumentera hur detta gjorts.

Samla bidragen till kommunerna och stöd samverkan

Det är ett välkänt bekymmer att många kommuner har svårt att hantera mängden riktade statsbidrag till olika, ofta relativt snävt definierade områden. Detta bekymmer finns även på kulturområdet, med särskilda ansökningsprocesser för stöd till bland annat skolan, kulturskolan och kommunal biblioteksverksamhet. Därför är vårt för-

slag att det initieras en process för att på sikt samla de riktade statsbidragen som i dag finns hos Kulturrådet i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun.

Många har efterlyst större möjligheter för staten att stödja viktig behovsbaserad samverkan som växer fram underifrån, kommuner och regioner emellan. Redan i dag finns i viss mån sådana möjligheter men vi föreslår att dessa utökas genom att ett långsiktigt statsbidrag till just samverkansprojekt mellan kommuner och regioner införs. De tidsbegränsade utvecklingsbidrag som redan finns bör bibehållas.

Behovsanpassa dialogformerna

En viktig del av den befintliga samverkansmodellen är själva dialogen mellan olika parter och det är viktigt att vidareutveckla denna så att alla röster kan höras utan att det byggs upp en alltför omfattande mötesverksamhet. På regional och lokal nivå bör det huvudsakligen vara upp till respektive region eller kommun att organisera kulturpolitiska diskussioner på det sätt som bedöms mest funktionellt även om det i vissa fall är rimligt att kräva samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna.

Den befintliga dialogen på nationell nivå bör förändras genom att större fokus läggs på politiska överläggningar än i dag, till vilka även ett urval kommuner framöver bör bjudas in. Statens kulturråd bör få i uppdrag att förbereda nationella kulturpolitiska dialogmöten för regeringens räkning. I stället för den nuvarande strukturen med ett fast nationellt samverkansråd bör Statens kulturråd, i linje med vårt lagförslag, pekas ut som ansvarig myndighet för att främja samverkan samt ges i uppdrag att bereda utvecklings- och samverkansprojekt med alla andra berörda statliga myndigheter och nationella institutioner, oavsett verksamhetsområde.

Kultursamhällets fortsatta reformbehov

Vi behandlar i betänkandet även ett antal reformbehov på längre sikt för att främja en utveckling mot breddat deltagande i kulturlivet.

I ett avslutande kapitel föreslår vi bland annat att det görs en översyn av de så kallade skönhetsparagraferna i plan- och bygglagen för att tydliggöra värdet av estetiska perspektiv i stadsplaneringen.

I sammanhanget bör även regleringen av den så kallade enprocentsregeln uppmärksammas och det bör belysas hur användandet av kommunala arkitekturpolicies kan främjas.

Vidare är det vår bedömning att det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering samt att de estetiska ämnena i grundskolan och gymnasiet bör tillmätas större vikt än i dag. Staten bör även se över hur olika stöd- och regelsystem påverkar möjligheterna för personer med funktionshinder att vara verksamma som kulturskapare, även professionellt.

Yttrande till kommunstyrelsen över Kultursamverkansutredningen - Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

§ 56, 0043/24

Beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker Kulturdepartementets förslag i *Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)*.
Betänkande av Kultursamverkansutredningen.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Handlingar

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2024-02-16.

Yttrande 2024-02-26 från C enligt bilaga 1 till protokollet.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen.

Dag för justering

2024-02-26

Vid protokollet

Sekreterare

Stina Borrmann

**Utdrag ur protokoll
Kulturnämnden**

Sammanträdesdatum: <!sammanträdesdatum>

Ordförande
Pär Johansson

Justerande
Ewa Jablonska

2024-02-26

Yttrande kring: Yttrande till kommunstyrelsen över Kultursamverkansutredningen: Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun

Centerpartiet ställer sig positiv till betänkandets grundidé om att fler ska ha tillgång till den offentligt finansierade kulturen. Vi värnar fortsatt principen att kultursamverkansmodellen ska ge utrymme för regionala variationer och prioriteringar samt bidra till en kulturpolitik närmare medborgarna. Den finns för att skapa förutsättningar för att stärka både lokal och regional kultur.

Det finns dock några områden som vi särskilt önskar lyfta som vi ser behöver tas med i det vidare arbetet för att nå målet om kultur i hela landet.

Finansieringen måste ha utrymme för utveckling

Finansieringen måste säkerställas och vara långsiktigt hållbar, men det måste också finnas rum för utveckling. De statliga bidragen får inte riskera att urholkas och regionerna bör fortsatt vara ansvariga för att fördela det statliga kulturstödet samt att ha ett helhetsperspektiv för att säkerställa den kulturella infrastrukturen i hela regionen.

Värna framtidens kulturliv

I förslaget finns en risk för att förändringar föreslås inom ramen, något som skulle påverka befintlig verksamhet inom kultursamverkansmodellen negativt då samma pengar måste räcka till fler och mer. Om målgruppen för samverkansmodellen ska kunna breddas samtidigt som kulturlivets befintliga infrastruktur värnas, behövs betydande ekonomiska tillskott till modellen.

Kultur som når hela Sverige

Det är nödvändigt att se till att alla inblandade får vara med och bestämma, och att resurserna delas ut på olika platser inom kommuner och regioner för att få invånare att engagera sig överallt. Om indexering och uppräknings av statlig ekonomi inte ligger som en garant för modellen, så kommer kultursamverkansmodellen att mista sin styrka och kostnaderna kommer att landa på regionerna.

Om ovan punkter inte ses över, kommer vi att se konsekvenser som slår på fasta kulturinstitutioner, de mindre kommunerna och det fria kulturlivet. För Centerpartiet är det viktigt att den fria kulturen är fortsatt stark och levande, samt att det är armlängds avstånd som fortsatt är själva grundprincipen i modellen. Dessutom är det av stor vikt att barns och ungas rätt till kultur bör poängteras än tydligare i utredningen – det är nästa generation som är vår framtid.

Civilsamhället och det fria kulturlivet behöver stå starka – var och en för sig.

I utredningen har man valt att inkludera både civilsamhället och det fria professionella kulturlivet under begreppet det fria kulturlivet. Sammanslagningen gagnar inte civilsamhället utan snarare osynliggör dessa aktörer än mer. Civilsamhället och det fria kulturlivet har dessutom olika utmaningar och behov även om vissa sammanfaller.

Generellt saknas konsekvensanalyser i utredningen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-16

Diarienummer 0043/24

Handläggare

Clara Hansson/Kultur/GBGStad

Telefon: 031-368 36 96

E-post: clara.hansson@kultur.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över Kultursamverkansutredningen: Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker Kulturdepartementets förslag i *Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)*.
Betänkande av Kultursamverkansutredningen.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen sände 20 december 2023 betänkande från Kulturdepartementet *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)* till kulturnämnden för yttrande senast 4 mars 2024.

Utredningen har gjort en översyn av den nationella kultursamverkansmodellen - det samlade samverkanssystemet, både finansieringsdelarna och dialogformerna. Utredningen föreslår hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och till breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet, vilka statligt stödda områden som bör ingå i modellen samt lämnar nödvändiga författningsförslag.

Kulturförvaltningen välkomnar utredningens ambition att inkludera kommunerna som jämbördiga parter och att stärka flernivåsamverkan och dialog mellan staten, kommunerna och regionerna. Förslaget innebär potential för kommuner, inte minst storstadskommuner till att initiera och driva utveckling av kultur i strategisk flernivåsamverkan samt större rådighet över de samlade resurserna för kommunens kulturverksamheter, tillskillnad från nuvarande modell. Samtidigt innebär utvecklingen av modellen en kvittens för den lokala nivåns betydelse för att nå nationella kulturpolitiska mål.

Kulturförvaltningen delar i stort den behovsanalys som utredningen presenterar och bygger sina förslag på och de föreslagna åtgärderna för att utveckla kultursamverkansmodellen är i hög grad välmotiverade. Ambitionen är att skapa en flexibel modell som möjliggör olika samverkansformer, öppnar upp för nya

kulturområden och anpassar finansieringen genom olika typer av stöd. Kulturförvaltningen är positiv till den rörlighet utredningen banar väg för genom föreslagna reformer och en modell som blir mer resilient gentemot kulturområdets utveckling. Vissa förslag behöver dock bearbetas vidare och förtydligas och vissa förutsättningar behöver komma till för att modellen i praktiken ska åstadkomma de uttalade intentionerna. När regeringen tar arbetet vidare är det därför centralt att dialogen med kommunerna, inte minst storstäderna, fortsätter.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den utvecklade kultursamverkansmodellen innebär flexibilitet i hur kommuner kan delta inom och nyttja modellen. Utredningens förslag innebär att kommuner får större rådighet över statliga anslag till av kultur. Det framgår att vissa kommuner kan ges möjlighet att fördela statsbidrag och att riktade statliga medel (exempelvis till folkbibliotek och kulturskola) på sikt kan föras över till kommuner att själva fördela – genom ett så kallat *kommunbidrag*. Sannolikt kvalificerar sig Göteborgs stad för båda delar. Oavsett om Göteborgs Stad antar möjligheten att fördela statsbidrag innebär den reviderade kultursamverkansmodellen ett ökat inflytande för kommuner i allmänhet och storstäder i synnerhet, möjlighet att initiera och medverka i kultursamverkansplaner samt en utvecklad dialog på regional och statlig nivå. Det nya uppdraget för staden behöver tilldelas resurser. Möjligen är uppdraget mer resurskrävande inledningsvis när parterna ska formera sig i det nya arbetssättet. Kulturförvaltningen ser dock stor potential i att kunna initiera kulturutveckling tillsammans med region och stat och förstärkta möjligheter till samverkan med andra kommuner. En flernivåsamverkan har förmåga till att nya målsättningar uppnås mer effektivt och når ut bredare.

Göteborgs museer¹ har Göteborgs Stad som huvudman och erhåller medel genom kultursamverkansmodellen. Verksamheten är den största kommunala museiorganisation i landet och med många utvecklingsprojekt - därför är en direkt dialog med den statliga nivån en strategiskt viktig fråga inte minst kopplat till ekonomi.

Regeringen har beslutat att ta bort indexeringen av medlen inom kultursamverkansmodellen. Från och med 2024 upphör den tidigare uppräknings av anslaget för pris- och löneökningar vilket innebär att modellen urholkas ekonomiskt. Den problematik som regionerna i och med detta står inför är också en kommunal angelägenhet men kan bli än mer så när kommunerna ges möjlighet att fördela statsbidrag inom modellen. Önskad effekt av den reviderade kultursamverkansmodellen förutsätter både en indexering och ytterligare medel för att möjliggöra nya former av kulturlivsdriven samverkan. Likaså finns ett samband mellan ekonomiska resurser och möjligheten till att modellen ska kunna bidra både till att behålla bärande kulturell infrastruktur och utveckla nya verksamheter.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

---

¹ Göteborgs konstmuseum, Röhsska museet, Sjöfartsmuseet Akvariet och Göteborgs stadsmuseum

Bedömning ur social dimension

Utredningens intention att stärka kommunernas roll och mandat är positiv. Det skapar förutsättningar att utgå från invånarnas behov och kulturlivets initiativ och utvecklingsbehov. Det finns en demokratisk logik i att genom att flytta makt och medel till den lägsta ändamålsenliga nivån ökar förutsättningarna till att anpassa de offentliga verksamheterna till invånarnas önskemål och behov. I vilken utsträckning det fria kulturlivet kommer påverkas av reformen av kultursamverkansmodellen kan förvaltningen inte uttala sig om i nuläget men ser att perspektivet kan stärkas. Staden behöver inom arbetet knutet till modellen inta en förutsättningsskapande position för det lokala fria kulturlivet.

Genom kommunernas närhet till invånarna och kulturlivet har den samhälleliga nivån en central roll att spela i att öka tillgången till kultur och ett breddat deltagande i kultur i hela landet, vilket är vad utredningens förslag syftar till. I denna ambition finns sociala värden som stärks genom kulturens förmåga att bidra till ökad gemenskap och fungera som socialt kitt genom att skapa rum för möten, upplevelser, skapande och reflektion.

Bilaga

Remiss: Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58).

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunstyrelsen sände 20 december 2023 betänkande från Kulturdepartementet *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* (SOU 2023:58) till kulturnämnden för yttrande senast 4 mars 2024. Övriga remissinstanser inom Göteborgs stad är grundskolenämnden, styrelsen för Business Region Göteborg AB samt styrelsen för Göteborgs Stadsteater AB för yttrande. Även Styrelsen för HIGAB AB har fått ärendet för kännedom och eventuellt yttrande.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av kultursamverkansmodellen för kultur i hela landet. September 2023 överlämnades utredningens betänkande *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* (SOU 2023:58) till regeringen. Utredningens uppdrag var att se över kultursamverkansmodellen, som infördes 2011–2013. Utredningen har gjort en översyn av modellen - det samlade samverkanssystemet, både finansieringsdelarna och dialogformerna. Utredningen föreslår hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och till breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet, vilka statligt stödda områden som bör ingå i modellen samt lämnar nödvändiga författningsförslag.

En del av utredningens genomförande bestod i samråd och dialog med statliga myndigheter, regioner, kommuner och andra offentliga aktörer samt med aktörer inom det civila samhället och med de professionella kulturskaparna. Kulturförvaltningen i Göteborgs Stad är en part utredningen träffat och förvaltningen har även givits möjlighet att lämna synpunkter under utredningens gång. Kulturförvaltningens direktör ingick även i regeringens expertgrupp som representant för det kommunala perspektivet. I detta har kulturförvaltningen samrått med representanter från Stockholm och Malmö stads kulturförvaltningar. Den 15 december 2023 sände Kulturdepartementet utredningen på remiss till ett stort antal mottagare däribland Göteborgs Stad.

Förvaltningens beredning av ärendet

I beredningen av yttrandet har kulturförvaltningen fört dialog med representanter för Stockholms stads kulturförvaltning och Malmö stads kulturförvaltning. Kulturförvaltningen har även varit i kontakt med Göteborgs Stads grundskoleförvaltning i beredningen av remissvaret.

Nuvarande kultursamverkansmodell

Nuvarande kultursamverkansmodell styrs av Lag (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet samt Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Modellen infördes 2011 och omfattar idag samtliga regioner förutom Region Stockholm. Lagen anger att regioner får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och att kulturplanen överensstämmer med de föreskrifter som regeringen eller utsedd myndighet meddelar. Regeringen har utsett Statens kulturråd att besluta om det statsbidrag som fördelas till regionerna.

Syftet var att öka möjligheten för regioner att göra egna prioriteringar och att beslut skulle fattas närmare invånarna. Innan modellen infördes bestämde regeringen vilka

regionala kulturinstitutioner som fick söka medel direkt från Kulturrådet. Modellen innebär i stället att regionerna fördelar statliga medel till regional kulturverksamhet.

Enligt Lag (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet ska regionerna ta fram en kulturplan som beskriver inriktningen på den regionala kulturverksamheten. Kulturplanen ska arbetas fram i dialog med kommuner, civilsamhälle och professionella kulturlivet i länet. De regionala kulturplanerna är normalt fyraåriga. Regionen ansvarar för att bidragsgivningen främjar en god tillgång för länets invånare inom sju kulturområden som anges i förordningen.

Inom ramen för kultursamverkansmodellen och som ett stöd till Statens kulturråds beredning av det statliga verksamhetsstödet till regionerna, finns ett samverkansråd. Rådet samordnar de statliga perspektiven och värnar de nationella kulturpolitiska målen inom modellen.

Västra Götalandsregionen fördelar statliga medel via kultursamverkansmodellen till följande verksamheter inom Göteborgs Stad: Göteborgs museer, Göteborgs Stadsteater samt Dans- och teaterfestivalen. Utöver dessa omfattas ett tiotal verksamheter med annan huvudman som har utgångspunkt i Göteborg².

Inom det kulturpolitiska fältet gäller som huvudprincip flernivåstyrning, med ett samspel mellan statliga, regionala och kommunala instanser och kulturaktörer. Utöver finansieringen innefattar kultursamverkansmodellen också en relativt väl fastlagd ordning för dialog mellan olika parter och intressenter. Varje region som är en del av modellen ska ta fram en regional kulturplan som beskriver regionala prioriteringar och den övergripande inriktningen för den regionala kulturpolitiken under kommande år. Kulturplanen arbetas fram i dialog med kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna i länet. Som nationellt ansvarig myndighet håller Statens kulturråd i ett system för dialog mellan regionerna och den statliga nivån.

Utredningens direktiv och förslag

Uppdragsdirektiv

I direktivet till utredningen ingår att se över det samlade samverkanssystemet både finansieringsdelarna och dialogformerna. Utredningen ska bland annat föreslå hur roller, ansvar och samverkan inom kultursamverkansmodellen generellt kan utvecklas och förtydligas. Vidare ska utredningen föreslå hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och till breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet, föreslå vilka statligt stödda områden som bör ingå i modellen, och lämna nödvändiga författningsförslag. Specifikt har utredningen i uppdrag att se över kommunernas roll. I direktiven sägs att det är angeläget att modellen fungerar både för stora och små kommuner samt för storstadskommuner och i lands- och glesbygder. Vidare anges att det är angeläget att modellen framöver kan omfatta samtliga län, det vill säga även Stockholms län, så att ett enhetligt system kan skapas. Utredningen ska också analysera förutsättningarna för och lämna förslag till förändringar av kultursamverkansmodellen som bidrar till minskad administrativ resursåtgång för staten, regioner, kommuner, det civila samhället och de professionella kulturskaparna.

---

² Exempel: Röda Sten Konsthall, Göteborg Film Festival, Folkteatern i Göteborg, Blåsmusik i Väst (GWO) m.fl. Även Göteborgs Symfoniker, Göteborgsoperan och Film i Väst.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att det införs en ny lag, som ersätter nuvarande, om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. Syftet är att minska den statliga detaljstyrningen och skapa förutsättningar för jämlik samverkan samt göra det möjligt även för kommunerna att fördela statsbidrag. Detta i kontrast till nuvarande system med relativt detaljerad styrning, till exempel med löpande uppföljning av regionala kulturplaner. Bedömningen är att det genom den nya lagen skapas långsiktigt stabila förutsättningar som ger berörda parter stor frihet att arbeta med utveckling inom områden de själva bedömer är prioriterade.

Utredningen föreslår även att det beskrivs i mer generella termer än i dag till vilka konst- och kulturområden statsbidrag kan fördelas samt att det införs en möjlighet att även fördela medel till helt nya områden om parterna är överens om det. Gestaltad livsmiljö nämns som exempel i vad som kan inkluderas genom förändringen. I lagen som föreslås anges även att statliga myndigheter ska medverka i beredningen av samverkansförslag, oavsett område. Myndigheten Statens kulturråd föreslås vara ansvarig för att hålla samman beredningsprocessen.

Vidare föreslås en förenkling av kulturplanerna och fördelningen av statsbidraget. Systemet med regionala kulturplaner som grund för fördelning av statsbidrag föreslås ersättas med planer som innefattar faktisk verksamhet som en region, kommunerna i en region, vill driva i samverkan med staten. Samtidigt anges att statsbidraget till etablerad kulturverksamhet i regional eller kommunal regi bör kunna decentraliseras ytterligare och i större utsträckning fördelas utifrån historiska nyckeltal för att svara upp mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av landets kulturella infrastruktur. Staten föreslås framöver utvärdera effekterna av samverkansarbetet med längre intervall.

I förslag till ny lag anges villkor för att få fördela statsbidrag inom kultursamverkansmodellen. För regioner och kommuner finns ett krav på respekt för konstens frihet. Enligt förslaget får den region eller kommun som fördelar statsbidrag ett särskilt ansvar att dokumentera hur konstens frihet respekteras. Ytterligare villkor för att fördela statsbidrag innebär även att delta i framtagandet av kultursamverkansplaner.

Utredningen föreslår att en process initieras för att på sikt samla de riktade statsbidragen som i dag finns hos Kulturrådet, till exempel riktade till folkbibliotek och kulturskola, i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun. Därutöver föreslås att ett långsiktigt statsbidrag införs till samverkansprojekt mellan kommuner och regioner.

Dialogformerna inom modellen föreslås behovsanpassas. Betänkandet anger att det på regional och lokal nivå huvudsakligen bör vara upp till respektive region eller kommun att organisera kulturpolitiska diskussioner på det sätt som bedöms mest funktionellt och när det krävs ha samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna. Den befintliga dialogen på nationell nivå föreslås förändras genom att större fokus läggs på politiska överläggningar än i dag, till vilka även ett urval kommuner framöver förordas delta. Statens kulturråd föreslås få i uppdrag att förbereda nationella kulturpolitiska dialogmöten för regeringens räkning.

Förvaltningens bedömning och synpunkter

Kulturförvaltningen välkomnar utredningens ambition att inkludera kommunerna som jämbördiga parter och att stärka flernivåsamverkan och dialog mellan staten, kommunerna och regionerna. Förvaltningen menar att kultursamverkansmodellen sedan den sjuösattes 2011, har fått både direkta och indirekta effekter. Utan att det varit avsikten med reformen har kommunerna i praktiken fått en mera underordnad position, där regionerna intagit rollen som mellanled i relation till departement och statliga kulturmyndigheter. Förvaltningen anser att detta har skapat sämre förutsättningar för en effektiv och flexibel flernivåsamverkan och utveckling men att förslaget till utvecklad kultursamverkansmodell syftar till att justera denna obalans. Som exempel kan ges Göteborgs museer som får finansiering via kultursamverkansmodellen och som i utredningen beskrivs som ett intressant exempel på flernivåsamverkan mellan region, stat och kommun. Göteborgs museer är landets största kommunala museiorganisation, med flera museer av nationellt intresse och av betydelse för den kulturella infrastrukturen/ekologin nationellt. Nuvarande modell har dock bidragit till att det saknas en *gemensam* dialog kring dessa verksamheter där även kommunen deltar. Detta gäller även för verksamheter med annan huvudman som erhåller medel genom kultursamverkansmodellen och som har sin bas i Göteborg.

Kulturförvaltningen delar i stort den behovsanalys som utredningen presenterar och bygger sina förslag på och de föreslagna åtgärderna för att utveckla kultursamverkansmodellen är i hög grad välmotiverade. Kulturförvaltningen är positiv till den rörlighet utredningen banar väg för genom föreslagna reformer och en modell som blir mer resiliert gentemot kulturområdets utveckling. Grunden i förslaget främjar att beslut ska fattas på den lägsta ändamålsenliga nivån, det vill säga så nära invånarna som möjligt. Förvaltningen välkomnar utredningens förslag om demokratisering av makt och medel. Vissa förslag behöver dock bearbetas vidare och förtydligas och vissa förutsättningar behöver komma till för att modellen i praktiken ska åstadkomma de uttalade intentionerna. När regeringen tar arbetet vidare är det viktigt att dialogen med kommunerna, inte minst storstäderna, fortsätter.

Nedan kommenterar förvaltningen respektive förslag i utredningen. Förslagen presenteras i sin helhet i kapitel nio i utredningen.

9.1 Ett utvidgat system för kultursamverkan

Utredningens förslag:

I syfte att skapa ett långsiktigt hållbart och transparent system för samarbete införs en ny lag om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. Den föreslagna lagen gör det möjligt för både regioner och kommuner att fördela statsbidrag och ersätter lagen (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. I den nya lagen anges att ändamålet med samverkan är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet. Samverkan ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt konstnärlig kvalitet och förnyelse. Vidare anges att en region får fördela statsbidrag till kulturverksamhet om regionen har upprättat en regional kultursamverkansplan. En kommun får fördela statsbidrag om den bistår regionen med de uppgifter som behövs för planen. Samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna i länet ska ske i framtagandet av planerna.

Kulturförvaltningens bedömning och synpunkter:

Utredningen gör ett medvetet vägval i att föreslå att delar av samverkanssystemet lagreglers däribland generella förutsättningar i termer av ändamål och former. Genom att styra detta i lag istället för genom förordningar eller myndighetsbeslut är utredningens bedömning att förutsättningarna stärks för en förflyttning från en hierarkisk flernivåstyrning till en flernivåsamverkan. Genom att definiera ändamål i lag är tanken att styrning ska förenklas till skillnad från idag där styrningen präglas av mål och prioriteringar på olika nivåer. Kulturförvaltningen välkomnar ambitionen i att skapa mer jämlika förhållanden mellan parterna inom modellen och likaså en tydlig och förenklad styrning.

En av de största förändringarna i den utvecklade kultursamverkansmodellen är att kommunerna genom föreslagen lag får en given plats i modellen både i samverkan och genom möjligheten att fördela statsbidrag. Kulturförvaltningen är positiv till förändringen vilken är logisk ur flera avseenden. Kulturförvaltningen delar bedömningen att kommunerna bedriver verksamhet som är centralt för kulturell delaktighet – detta genom att kulturen finns med i byggande, stadsplanering, skola, äldreomsorg. Inom dessa områden samverkar kulturen och perspektivet behöver finnas med för att nå ändamålet. Göteborgs Stad är i sammanhanget en storstadskommun och har en betydande egen kulturverksamhet. Genom att inkludera kommunerna i modellen synliggörs den lokala nivåns värde för kulturpolitiken. Kommunerna står dessutom för en betydande del av den offentliga kulturfinansieringen i Sverige och det är därmed befogat att de får en tydligare roll i modellen³. Utredningen har en flexibel ansats i att inkludera den lokala nivån vilket är centralt för att kommuner av olika karaktär ska kunna medverka utifrån sina förutsättningar.

Systemet med regionala kulturplaner föreslås ersättas av kultursamverkansplaner. Det förstnämnda bedöms vara en lokal eller regional angelägenhet och inte vara lämpade för myndigheters bedömningar. Kultursamverkansplanerna ska fokusera på konkreta insatser som utgör grund för samtal mellan kommun, region och stat som mer jämbördiga parter. Regionerna ska i samverkan med kommunerna och i samråd med det fria kulturlivet fortsatt ta fram planerna och utredningen anger att planerna bör innefatta både en beskrivning av de verksamheter som redan finansieras via anslagna medel och nya samverkansinsatser som söker statligt stöd. Kulturförvaltningens bedömning är att det är positivt att samverkan fokuseras kring utveckling och där reell möjlighet till prioritering och fördelning av medel föreligger. Kulturförvaltningen kan dock se att förslaget behöver tydliggöras avseende mandat och roller för kommun och region i framtagandet av planerna. Planerna är centrala verktyg för att möta behov av samverkan som kulturförvaltningen kan se finns, exempelvis mellan storstäderna, och likaså grund för finansiering genom statligt stöd. Jämbördiga roller blir därmed betydelsefullt för att föreslagna förändringar av kultursamverkansmodellen ska få genomslag.

Författningsförslaget föreslår i sin nuvarande form att regionerna ska *”upprätta en kultursamverkansplan”* och kommunerna *”ska bistå regionen med de uppgifter som behövs för planen”*. Vidare framgår av författningskommentaren (sid 273 i utredningen)

---

³ Enligt Myndigheten för kulturanalys uppgick kommunernas redovisade utgifter för kultur 2021 till 12,9 miljarder kronor. Regionernas redovisade utgifter för kultur uppgick som jämförelse 2021 till 4,8 miljarder och statens redovisade utgifter för kultur uppgick 2021 till 12,6 miljarder kronor.

att planerna kan innehålla förslag till insatser som involverar flera kommuner eller enbart en kommun och att modellen på så vis öppnas upp för denna möjlighet men det framgår inte med vilken rätt kommuner kan initiera förslag. Kulturförvaltningen föreslår i stället följande skrivning i författningsförslaget för regioners och kommuners ansvar i arbetet med kultursamverkansplanerna ”att upprätta och/eller medverka i framtagandet av en kultursamverkansplan”. Föreslagen skrivning visar i högre utsträckning på jämbördiga förutsättningar vilket skulle tydliggöras genom att detta befast i författningen. En skrivning enligt ovanstående skapar förutsättningar för en mer dynamisk och målorienterad modell där samverkan inte är underordnad en part i modellen utan utgår från gemensamt identifierade behov. Att utredningens förslag öppnar för att kommuner kan gå samman kring gemensamma insatser i en kultursamverkansplan är en viktig utveckling av modellen.

I att försöka åstadkomma flexibilitet, utvecklingsfokus och undvika administrations- och mötesdrivande upplägg anger utredningen att regionerna kan avgöra när och hur planerna ska uppdateras och utifrån behov samt att planerna inte behöver beslutas och färdigställas som ett sammanhållet dokument utan bör löpande kunna uppdateras. Hur ett sådant upplägg ska fungera i praktiken och hur jämbördiga roller kan säkras behöver bearbetas vidare och är i nuläget svårt att bedöma.

Utredningen menar att sannolikheten att fler aktörer ur det fria kulturlivet på sikt skulle kunna bli aktuella i att ta emot stöd i och med att vilka konst- och kulturområden som kan få statsbidrag vidgas. Att öppna upp modellen för nya kulturyttringar skapar förutsättningar för ett kulturliv som kan utvecklas. En omvärld som utvecklas allt snabbare förutsätter en modell som är flexibel och öppen för ett förändrat kulturliv. Nuvarande modell är för statisk i sin form, vilket innebär att den inte har kunnat eller haft förutsättningar att följa de förändringar som har skett sedan det att modell infördes.

Kulturförvaltningen kan konstatera att det i förordningen som reglerar statsbidraget skrivits in ett krav om att statsbidraget ska användas till verksamhet på *professionell* grund inom de uppräknade områdena. Potentiellt skulle detta kunna utesluta verksamheter i det ideella kulturlivet vilket inte stödjer det föreslagna ändamålet *ett rikt och varierat kulturliv i hela landet* men samtidigt ger ett tydligt stöd åt det professionella kulturlivet. Avsikten med och konsekvenser av det professionella kravet behöver förtydligas och analyseras.

Kulturförvaltningen är generellt positiva till intentionen att bredda kulturområdet som kvalificerar sig för statligt stöd inom modellen. Genom breddningen stärks kommunernas förutsättningar där kulturen samspelar med andra politikområden - centrala för ett vidgat deltagande i kultur.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Utredningens förslag:

I lagen om samverkan anges vissa villkor för fördelningen av statsbidrag utöver att en kultursamverkansplan ska tas fram, bland annat att den konstnärliga friheten ska respekteras. Vidare beskrivs ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun inom ramen för samverkansstrukturen genom att det specificeras till vad statsbidraget ska respektive får fördelas.

Kulturförvaltningens synpunkter:

Ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun som anges i lagförslaget tar hänsyn till respektive nivåns olika roll. Utifrån det anges i övergripande termer vad statsbidraget ska och får fördelas till. Lagen öppnar även upp kommunöverskridande samarbeten vilket är en betydelsefull möjlighet. Kulturförvaltningen ser också positivt på statens delvis nya roll som beredande och främjande i samverkan mellan nivåerna, vilket föreskrivs i lagförslaget.

Krav på konstnärlig frihet inom modellen ska utgöra ett villkor reglerat i lag för regioner och kommuner för att få fördela statsbidrag. Intentionen är lovvärd och lagen kan i bästa fall ha en normerande effekt. Dock lämnar förslaget flera frågor obesvarade; vad utgör grund för bedömning om åtgärder är tillräckliga och hur säkerställs efterlevnad? Att föreslå lagstiftning om skydd av konstnärlig frihet framför det angränsande begreppet armlängds avstånd är väl motiverat. Det senare innebär ett organisatoriskt avstånd vilket åtskiljer politiska beslut från konstnärligt innehåll och kreativa processer. Denna typ av åtgärder ämnas bäst för kommunen själv att vidta. För att säkerställa konstnärlig frihet krävs medvetenhet inför olika typer av situationer. I vissa fall behövs ett organisatoriskt skydd från politiska beslut i andra fall kan det röra sig om en praxis om avhållsamhet från att politiskt håll styra exempelvis programinnehåll. Kulturförvaltningen förhåller sig något tveksam till om lag är det mest lämpade sättet att styra kommunerna och regionerna inom området. Omfattningen av nödvändiga åtgärder går inte att bedöma i nuläget och inte heller vad det skulle innebära för påverkan för kommunernas handlingsutrymme.

9.3 En breddad modell med en ny anslagsstruktur

Utredningens förslag:

Det löpande statsbidraget till etablerade kulturverksamheter i regioner och kommuner decentraliseras ytterligare genom att det tydliggörs att fördelningen ska bygga på historiska nyckeltal som svarar mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av denna del av landets kulturella infrastruktur. Statens kulturråd bör ges möjlighet att främja utveckling och gemensamt resursutnyttjande genom att ett särskilt stöd till samverkan av nationellt intresse som involverar flera kommuner och regioner införs. De tidsbegränsade utvecklingsbidragen behålls. I syfte att skapa ett samlat sektorsbidrag till kommunerna på kulturområdet initieras en process för att på sikt samla de riktade statsbidragen till kommuner som i dag finns hos Kulturrådet. Reformerna finansieras initialt bland annat genom att anslag 1:6 förstärks med de medel som i dag fördelas till vissa icke-statliga kulturlokaler.

Kulturförvaltningens synpunkter:

Utredningen föreslår att det löpande statsbidraget till etablerade kulturverksamheter i regioner och kommuner decentraliseras ytterligare genom att fördelningen ska bygga på historiska nyckeltal. I praktiken sker sällan omfördelningar av stödet inom nuvarande modell utan medlen är i huvudsak uppbundna i stabila institutioner. Utredningen föreslår att regeringens styrning tydliggör att kulturrådets fördelning ska ske mer schablonmässigt. Vidare väntas förslaget innebära ett mindre fokus på stödet i samverkan och minskade förväntningar hos bland annat det fria kulturlivet att medel ska finnas tillgängliga för ny verksamhet. Intentionen att minska förväntningar och arbetsinsats för modellens parter, inklusive det fria kulturlivet, till att bli mer proportionerlig i relation till utfallet är eftersträvänt. Att samverkan och planerna fokuseras till utveckling med möjlighet till statlig finansiering är likaså positivt. Kulturförvaltningen tolkar förslaget

som att det i praktiken innebär att stora delar av verksamhetsstödet fortsatt kommer vara bundet till befintliga verksamheter som redan uppbär stödet. Utvecklingsbidraget föreslås behållas med främsta skäl att det historiskt sett varit vägen in för verksamheter att få långvarig finansiering.

Att säkerställa den befintliga kulturella infrastrukturen genom verksamhetsstödet är av stor betydelse. Samtidigt är det viktigt att utvecklingsbidraget fortsatt finns för att generera just utveckling och möjliggöra att nya verksamheter ska få möjlighet att till mer långsiktig finansiering. Att skilja på dessa medel blir därmed avgörande för att säkra respektive syfte. Förhållandet mellan verksamhetsstödet och utvecklingsbidraget behöver dock regleras genom förordning, regleringsbrev eller liknande. Att exempelvis använda utvecklingsbidraget till att täcka en utebliven indexuppräknings av verksamhetsstödet, vilket är en möjlighet som tillämpas idag, innebär en låsning i modellen.

I anslagsreformen som utredningen föreslår initieras en process för att samla statsbidrag inom kulturområdet riktade till kommuner i en särskild anslagspost kallad kommunbidrag. De statsbidrag som avses är riktade medel exempelvis till kulturskola, folkbibliotek, inköp av barn- och ungdomslitteratur. Utredningen anger en möjlig utveckling där stödet på sikt kan överföras till kommuner som sammantaget erhåller större summor stöd och att dessa kommuner således övertar fördelningen av stödet. Kulturförvaltningen kan se att en sådan utveckling skulle innebära större utrymme för lokala prioriteringar och en minskad administration i och med att de olika stödformernas ansökningsförfaranden uteblir. Att mandat och medel flyttas till den offentliga nivå som befinner sig närmast invånaren är en vedertagen princip. Den lokala nivån har god kännedom om lokala behov och förutsättningar och på så vis är förflyttningen ändamålsenlig. Förvaltningen är även positiv till att kulturområdena som stöden avser inkluderas i dialogen inom kultursamverkansmodellen.

Kulturförvaltningen ser stor potential i det nya samverkansstödet som föreslås. Stödet möjliggör interkommunala och interregionala samarbeten av nationell betydelse oavsett konst- eller kulturområde. Samverkansförslagen aktualiseras i kultursamverkansplanerna och kan genom det bli föremål för statlig finansiering. Kulturförvaltningen kan se att förslaget stärker förutsättningarna för kommuner med gemensamma utmaningar, möjligheter och kapacitet att utveckla kulturverksamhet av gemensamt intresse tillsammans med staten. Förslaget tar hänsyn till olikheter inom det kommunala beståndet vilket är centralt för att inkludera hela den kommunala nivån. Kulturförvaltningen kan se att förslaget möter ett behov av förstärkt samverkan kring storstadsrelaterade frågor. Arbetsformen ökar också möjligheten att synliggöra och sprida värdefullt utvecklingsarbete som sker på kommunal nivå. Kulturförvaltningen noterar att skrivningen ”*av nationell betydelse*” lämnar utrymme för tolkning. Inom storstäderna pågår arbete av nationell betydelse men samtidigt går det att argumentera för att satsningar och utveckling av kultur på regional och lokal nivå alltigenom är av nationell betydelse för att nå de nationella kulturpolitiska målen.

Syftet med anslagsreformen är att skapa en flexibel modell som möjliggör olika samverkansformer, öppnar upp för nya kulturområden och anpassar finansieringen genom olika typer av stöd. Kulturförvaltningen är i generellt positiv till den rörlighet utredningen banar väg för som på så vis blir mer resilient gentemot kulturområdets utveckling. Framför allt är det inom utvecklingsstödet och det nya samverkansstödet som effektivering av den reviderade kultursamverkansmodellen är möjlig. Utredningen föreslår

att Boverkets stöd till ickestatliga kulturlokaler utgår och att de tio miljonerna i stället utgör det nya samverkansstödet. Kulturförvaltningen är positiv till möjligheten att undersöka om statliga stöd inom andra sektorer men ämnade för kulturområdet kan flyttas till att förstärka finansieringen i den utvecklade kultursamverkanmodellen. Kulturförvaltningens bedömning är att en förstärkt finansiering av modellen är en förutsättning för att öka effekten av de intentioner utredningen har med förändringsförslagen och därmed en ökad måluppfyllelse.

9.4 Statens arbetsformer

Utredningens förslag:

I stället för den nuvarande nationella samverkansstrukturen bör Statens kulturråd pekas ut som ansvarig myndighet för att främja samverkan och ges i uppdrag att bereda utvecklings och samverkansprojekt med andra berörda statliga myndigheter och nationella institutioner. En viktig uppgift för staten bör även vara att mer koncentrerat utvärdera effekterna av samverkansarbetet med längre intervaller och redovisa detta i en skrivelse till riksdagen.

Kulturförvaltningens synpunkter:

Statens roll föreslås i högre utsträckning fokusera på konkreta samverkansprojekt mellan de samhällsliga nivåerna. Nationella myndigheter får roll som expertorgan utifrån område i samverkan med regioner och kommuner. Förslagen till mera flexibla och behovsstyrda samverkansformer med berörda statliga myndigheter samt fördjupad uppföljning med längre intervall är väl motiverade. Löpande uppföljning föreslås hållas till ett minimum och medan samlade genomlysningar med kvalitativa bedömningar och med längre periodicitet bedöms bättre kunna utvärdera insatsernas effekter. Ett viktigt syfte med en mer flexibel modell bör vara att det över tid finns möjlighet och verktyg för att göra omprioriteringar mellan verksamheter, konstområden och huvudmän. Det bör kopplas till de större utvärderingar som föreslås ingå i modellen. Förvaltningen förordar förslaget om att statliga myndigheter blir mer aktivt medverkande i planering och genomförande av samverkansplaner, men att detta än mer kan förtydligas. Med fördel kan skrivningar i Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete användas för att förtydliga statliga myndigheters roll och uppdrag i kultursamverkanmodellen.

9.5 Utvecklade dialogformer

Utredningens förslag:

Formerna för dialog på regional och lokal nivå bör i ökad utsträckning lämnas till regioner och kommuner att bestämma. Den nationella dialogen bör däremot utvecklas genom att större fokus läggs på de politiska träffarna, till vilka även ett urval kommuner bör bjudas in. Statens kulturråd bör få i uppdrag att förbereda dessa. I övrigt bör möten ske utifrån behov för att minimera administration och tidsåtgång.

Kulturförvaltningens synpunkter:

Att överlämna till regioner och kommuner att själva utveckla dialogformerna är i grunden bra då omständigheterna varierar i landet. Roller och mandat mellan region och kommuner i kultursamverkanplanerna behöver dock förtydligas och vara jämbördiga för att förutsättningarna för samverkan ska vara goda.

Kulturförvaltningens ser förslaget där kommuner får representation nationellt dels på förvaltningsnivå i kontakt med statliga myndigheter, dels på politisk nivå i samverkan med kulturdepartementet, som en positiv och logisk utveckling av modellens samverkan. Att olika typer av kommuner får representation i dialogen på den statliga nivån är betydelsefullt. Den lokala nivåns betydelse för att nå nationella kulturpolitiska mål får genom förslaget en kvittens samtidigt som kommunernas förutsättningar till utveckling inom kulturområdet förbättras genom politisk dialog och att få tillgång till olika myndigheters expertis. Specifikt bedömer kulturförvaltningen att en direkt dialog med staten, med utgångspunkt i verksamheten Göteborgs museer, är en strategiskt viktig fråga. Förvaltningen vill också påtala att behovet även gäller för verksamheter med annan huvudman som erhåller medel genom kultursamverkansmodellen och som har sin bas i Göteborg.

9.6 Kommuner med statsbidrag till institutioner

Utredningens bedömning är att kommuner med stora statsbidrag till institutioner och verksamheter kan ta över fördelningen men överlåter till regeringen var gränsen ska gå. Utredningens bedömning är att dessa kommuner ska ta en egen plats i kultursamverkansmodellen och Göteborg nämns i sammanhanget.

Kulturförvaltningens synpunkter:

Kulturförvaltningen positiv till att Göteborg stad tar över ansvaret för fördelning av statsbidrag. Förvaltningen efterfrågar förtydliganden beträffande stadens utrymme för omfördelningar av verksamhetsstödet som i huvudsak ska fördelas genom nyckeltal. Ett förtydligande behövs även om vilka verksamheter och institutioner staden kan och ska fördela statsbidrag till - är det verksamheter där staden är huvudman?, är det verksamheter lokaliserade i Göteborg?, avses fristående verksamheter utan offentlig huvudman?.

Kulturförvaltningens bedömning är att utredningens förslag speglar storstädernas specifika roll i det nationella kulturella ekosystemet vilket är av stor vikt. Många konstnärer, kreativa och producerande personer bor och verkar i dessa städer, i flera av de större kommunerna utbildas nya konstnärer och här finns institutioner av nationell och internationell betydelse. Den konst och kultur som produceras i storstadskommunerna tar plats på många olika platser i Sverige, såväl fysiskt som digitalt. Omfattningen på kommunens egen kultur- och konstverksamhet samt nivå på volym av invånare är ytterligare faktorer som särskiljer storstäderna. Beaktat denna position ser kulturförvaltningen att Göteborgs stad bör ta en egen plats i kultursamverkansmodellen. Utredningen föreslår att nivå på statsbidrag inom modellen ska vara vägledande i vilka kommuner som får en plats i kultursamverkansmodellen. Kulturförvaltningen anser att en mer lämplig urvalsgrund är att utgå ifrån större städers unika roll i det kulturella ekosystemet och större volymer av invånare. En sådan indelning skulle bättra tillvarata storstädernas unika potential.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur och samhällsutveckling

Datum 2024-03-12

Kulturdepartementet

Diarienummer SLK-2023-01124

ku.remissvar@regeringskansliet.se

ku.kkm@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ku2023/01093

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Kulturdepartementet - Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Göteborgs Stad välkomnar utredningens ansats att utveckla och stärka samverkan och dialog mellan stat, regioner och kommuner. Staden instämmer i utredningens behovsanalys och konstaterar att staden under lång tid efterfrågat en utveckling av nuvarande kultursamverkansmodell. Utredningens förslag är väl motiverade och betonar den lokala nivåns betydelse för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. En av de största förändringarna i den utvecklade kultursamverkansmodellen är att kommunerna genom föreslagen lag får en given plats i modellen både i samverkan och genom möjligheten att fördela statsbidrag. Detta går väl i linje med ansatsen att beslut bör fattas så nära invånarna som möjligt på lägsta ändamålsenliga nivå. Det är av stor vikt att kommuner med olika karaktär och storlek i hela landet ska kunna medverka utifrån sina förutsättningar. Staden ser att det är viktigt att värna lokala och regionala perspektiv. Då kommunerna ansvarar för en betydande del av den offentliga kulturfinansieringen är det rimligt att de får en tydligare roll i kultursamverkansmodellen. Staden bedömer att den föreslagna samverkansmodellen medför ökat inflytande för landets kommuner, i synnerhet storstadskommunerna.

Göteborgs Stad ser positivt på de föreslagna kultursamverkansplanerna, vilka i kontrast till de ofta allmänt hållna regionala kulturplanerna, fokuserar på konkreta insatser. Staden ser dock en risk att den långsiktiga politiska styrningen i dagens regionala kulturplaner ersätts av en mer kortsiktig politisk styrning. Staden bedömer dock att fördelarna överväger och ser att kultursamverkansplanerna kan bidra till utveckling. Planerna kan bidra till att skapa en mer jämbördig dialog mellan parter, även om frågor kring mandat och roller behöver tydliggöras ytterligare. Göteborgs Stad välkomnar att statliga myndigheter föreslås medverka mer aktivt i planering och genomförande av kultursamverkansplaner. Vidare ser staden positivt på att kommuner ges representation på tjänstepersonsnivå i kontakten med statliga myndigheter samt på politisk nivå i samverkan med kulturdepartementet.

Göteborgs Stad välkomnar att de större kommunerna föreslås jämsställas med regioner. En direkt dialog med den statliga nivån är strategiskt viktig för storstadskommunerna, särskilt kopplat till ekonomi. Ett exempel är Göteborgs muséer som har Göteborgs Stad som huvudman och är landets största kommunala museiorganisation. Dock vill staden uppmärksamma att utredningen visar på en trend där regioner och kommuner över tid stått för en ökad andel av kostnader inom kulturområdet. Staden vill understryka att det finns en risk att den statliga finansieringen fortsätter att minska. Göteborgs Stad bedömer att den föreslagna anslagsstrukturen riskerar urholka medlen jämfört med indexering. Ett sakanslag som ska tas ur regeringens utrymme för de offentliga utgifterna blir en

förhandlingsfråga. Staden menar att det snarare krävs ytterligare medel för att få ut en maximal effekt av modellen.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens skrivning om kommunernas utmaningar att hantera riktade statsbidrag. Riktade bidrag gör det svårt för kommuner att planera och styra sina verksamheter. Staden välkomnar förslaget att samla de riktade statsbidrag som i dag finns hos Kulturrådet i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun. Förslagen bedöms ge kommunerna större rådgighet över de samlade resurserna för kommunal kulturverksamhet. Den föreslagna lagen möjliggör kommunöverskridande samarbeten vilket är en betydelsefull möjlighet.

Respekt för den konstnärliga friheten föreslås utgöra ett lagreglerat krav för att kommuner och regioner ska få fördela statsbidrag. Staden instämmer i utredningens slutsats att den föreslagna lagen inte bör föreskriva en viss form för hur oberoendet ska säkras utan att det lämnas åt dem som fördelar statliga bidrag att utarbeta och beskriva hur det ska ske. Göteborgs Stad ser möjliga svårigheter med att använda begreppet ”konstnärlig frihet” i den nya lagen, då det riskerar att leda till olika tolkningar.

Förslagen öppnar upp för nya kulturyttringar, vilket Göteborgs Stad bedömer bidrar till att främja ett kulturliv i utveckling. Staden anser att det är positivt med breddningen av konstformer men att kravet på professionalism innebär en begränsning som kan drabba det fria kulturlivet och amatörkulturutövarnas förutsättningar. Avsikt och konsekvens av förslagens krav på professionalism behöver analyseras och förtydligas.

Förslagen syftar till att uppnå administrativa förenklingar och minskad detaljstyrning från statens sida. Av utredningen framkommer att statens uppföljning bör inriktas på att mer selektivt utvärdera effekterna av arbetet med längre intervall. Göteborgs Stad bedömer att det i grunden är positivt men ser en risk för ökad administration inom kommunerna.

Göteborgs Stad anser att det skulle vara önskvärt med ett tydligare barnrättsperspektiv. Vidare menar staden att det inte behövs ytterligare nationell styrning avseende kulturell orientering i skolan då uppdraget redan idag finns beskrivet i läroplan och skollag. Avseende utredningens bedömning att tillmäta de estetiska ämnena i grund- och gymnasieskolan större vikt bedömer staden att frågan kräver vidare analys av utbildningsdepartementet.

Avslutningsvis vill Göteborgs Stad lyfta vikten av att kommande förändringar från statligt håll görs i dialog med SKR och i samråd med kommuner och regioner.

Utöver ovanstående synpunkter bifogas yttrande från Göteborgs Stads kulturnämnd som bilaga.

För Göteborgs Stads kommunstyrelse